

MÚZEJNÉ NOVINY

Banícke múzeum v Rožňave v roku 2024

Vážení priaznivci múzejníctva, histórie a kultúry.

Múzejníctvo nie je len odbor, ktorý sa zaoberá zbierkami a exponátmi, ale aj neustále meniacim sa a vyvíjajúcim sa priestorom. Stretávajú sa tu história, veda a umenie, ktoré sú sprístupňované a prezentované širokej verejnosti. Dnešný svet sa dynamicky mení a to nielen z pohľadu spoločenského, ale hlavne z pohľadu technologického pokroku. Čelíme výzve, ako tieto zmeny využiť v prospech nás všetkých - múzejníkov, našich návštevníkov, aj miestnej komunity. Tieto výzvy neobchádzajú ani Banícke múzeum v Rožňave a myslím si, že budú výrazne ovplyvňovať aj nasledujúci rok 2025.

Ladislav MIXTAJ | riaditeľ

Na začiatok mi dovoľte, aby som sa Vám predstavil. Volám sa Ladislav Mixtaj a na čele Banického múzea v Rožňave stojím od septembra 2024. Som rožňavským rodákom a potomkom známej rožňavskej rodiny Feymann. Po úspešnom absolvovaní výberového konania na funkciu riaditeľa som s veľkou pokorou a rešpektom prijal výzvu stáť na čele inštitúcie, ktorá má vyše 120 rokov, vyše 55 tisíc zbierkových predmetov, neskutočne pohnutú históriu, bohatú výskumnú, prezentačnú a výchovnú činnosť a to v prostredí mesta, kde baníctvo znamenalo všetko! Vďaka baníctvu sa Rožňava rozvíjala, rozširovala, napredovala vo všetkých sférach tak

spoločenského, ako aj komunitného života. V kontexte týchto faktov som si uvedomil, aké náročné bude riadiť inštitúciu s takou bohatou minulosťou a portfóliom aktivít a zároveň čeliť výzvam, ktoré som v úvode tohto príspevku spomenul.

Mojím predsavzatím je zapojiť múzeum do tejto „technologickéj revolúcie“, resp. využiť jej výhody a neskutočné možnosti pri práci našich zamestnancov, hlavne pri prezentácii našich výsledkov výskumu a bádaní, uchovávaní dokumentov a zbierkových predmetov, aktívneho zapájania návštevníka počas jeho návštevy a v neposlednom rade múzejnej pedagogiky.

Banícke múzeum v Rožňave disponuje piatimi stálymi expozíciami, galériou pre prezentáciu najmä výtvarného umenia a ná-

rodnou kultúrnou pamiatkou Andrásyho obrazárňou, ktorá je momentálne z dôvodu zlého technického stavu uzavretá. V novom roku nás čaká rozbeh modernizácie a rekonštrukcie viacerých objektov a budov. Pôjde o časovo, ekonomicky a technicky náročné úlohy, pričom chceme pokračovať v expozičnej, výskumnej a výskumno-pedagogickej činnosti s plným nasadením. Teda úloha znie jasne: spojiť tradíciu a inováciu, zmeniť statický prístup na dynamický, monológ na dialóg, zaviesť interdisciplinaritu vo vedec-kom výskume a postupne zavádzať interaktivitu návštevníka priamo vo výstavnej miestnosti. Ak si to zrekapitulujeme, čaká nás skutočne náročný rok, ktorý si vyžiada plné nasadenie celého kolektívu pracovníkov Banického múzea v Rožňave.

Na začiatku roka 2025 návštevníkom prinesieme bohaté sprievodné podujatia k historicko-etnografickej výstave Slovenská stopa v dejinách Gemera, ktorú sme otvorili v novembri 2024. Návštevníci našej galérie sa môžu tešiť na výstavy výtvarného umenia najmä lokálnych autorov a nemôžem opomenúť širokú škálu pripravovaných múzejno-pedagogických aktivít vrátane poskytovania dnes tak nevyhnut-

nej environmentálnej výchovy a osvety. Ku koncu roka plánujeme opäť prísť s vlastnou výstavou a tak prezentovať výsledky našej odbornej činnosti.

Na záver mi dovoľte poďakovať sa všetkým návštevníkom, ktorí si na nás našli čas a poctili nás svojou návštevou, všetkým zariadencom, ktorí nám nezištne pomáhali počas celého roka, partnerským kultúrnym organizáciám v okolí, predstaviteľom samospráv mesta Rožňava a okolitých obcí. V neposlednom rade aj zamestnancom nášho múzea, ktorí odviedli fantastickú prácu a obetovali sa v prospech rozvoja nášho múzea. Vytvorili tím pevný základ pre úspešné plnenie všetkých tých úloh a plánov, ktoré sme si stanovili a to je ten pilier, ktorý ma naplňa optimizmom a kvôli ktorému sa s radosťou a odhodlaním púšťam do ich plnenia.

Želám všetkým v prvom rade pevné zdravie, pevné odhodlanie, entuziazmus a inšpirácie počas celého roka, nech spoločne rozvíjame naše múzeum, komunitný život v regióne, budme hrdí na našu prácu a jej výsledky!

Teším sa na spoluprácu v nadchádzajúcom roku 2025. Verím, že nás to všetkých posunie vpred a naše úsilie o zachovanie a zdieľanie nášho nesmierneho kultúrneho dedičstva bude úspešne završené. ■

Slovenská stopa v dejinách Gemera – výstava

Začiatkom novembra 2024 bola v priestoroch Galérie Banického múzea v Rožňave slávnostne otvorená výstava s názvom *Slovenská stopa v dejinách Gemera*. Autorom výstavy je Mgr. Martin Hajduk, PhD. a celú výstavu pripravilo múzeum vo vlastnej réžii.

Martin HAJDUK

Zhľadiska svojho zamerania ide o dočasnú historicko-etnografickú výstavu, ktorej predmetom záujmu sú vybrané aspekty života slovenského obyvateľstva na území Gemera od 19. storočia do konca 2. svetovej vojny. Ideovo pritom nadväzuje na vedecký seminár s názvom

vené plastiky ľudového rezbárstva, ručne robené plechové zvonce, drevený riad používaný na salašoch, doma ušitý ľudový odev, pracovné náradie uhliarov, vojenské vyznamenania z čias Slovenského štátu a ďalšie.

Hlavným cieľom výstavy je aktívne pôsobiť na formujúce sa historické vedomie mladých ľudí, oboznámiť ich s dejinami re-

Národy a národnosti na dnešnom území Košického samosprávneho kraja v premenách času, ktorý Banícke múzeum v Rožňave usporiadalo ešte začiatkom marca 2024. Na výstave sú prezentované predmety, ktoré sú výlučne súčasťou zbierkového fondu múzea, pričom sa jedná o zbierky z oblasti etnografie, histórie, výtvarného umenia, geológie, baníctva a tiež niekoľko militárií. Celú výstavu dopĺňa množstvo dobových fotografií, ktoré sa nachádzajú v múzejnom fotoarchíve. Dohromady sa jedná až o dve stovky predmetov, z ktorých za pozornosť určite stoja napr. minerály z viacerých regionálnych nálezísk, 100-ročné včelie úle, hrnčiarsky kruh a miestne hrnčiarске výrobky, dre-

giónu, v ktorom vyrastajú a v mnohých prípadoch aj so spôsobom života ich priamych predkov. V neposlednom rade podporiť rozvoj ich myslenia v dejinných súvislostiach a budovať ich pozitívny vzťah k Banickému múzeu ako inštitúcii, ktorá aktívne zbiera, ochraňuje a sprístupňuje hmotné doklady života obyvateľov na Gemeri.

S ohľadom na termín konania výstavy od 7. novembra 2024 do 28. marca 2025, a teda mimo hlavnej letnej sezóny, sú síce primárnou cieľovou skupinou žiaci a študenti základných a stredných škôl, resp. gymnázií, no sprievodný program je plánovaný aj v popoludňajších hodinách a bude určený všetkým záujemcom o regionálne dejiny z radov širokej verejnosti. ■

Ožil duch galérie

Vernisáže sú oficiálnou spoločenskou povinnosťou. To však neznamená, že primárne musia byť nudné a zdĺhavé. V rámci otvorenia prvej stálej Expozície výtvarného umenia regionálnych autorov vo vestibule galérie (po náročnej rekonštrukcii) sme na vernisáži 23.1.2024 prichystali pre návštevníkov príjemné prekvapenie, ktoré ozvláštnilo celkovú atmosféru umeleckého zážitku. Do výstavného priestoru sme nainštalovali diela významných regionálnych umelcov v chronologickom poradí (Ádám Gyula, Kálmán Tichy, Gyula Tichy, Miroslav Hujdič, Vojtech Farkaš, Adam Szentpétery, Roland Neupauer) a postupne sme ich odhaľovali.

Kristína PAKESOVÁ

Kedže sa jednalo o nadrozmerne diela a ich počet bol obmedzený, nechceli sme návštevníkom ihneď po príchode ukázať všetky obrazy. Preto sme ich zahalili červenou látkou, čím sme naplnili návštevníkov až do poslednej chvíle. Rovnakým spôsobom sme zakryli i plastiky.

Zabezpečili sme improvizované predstavenie. Herečka v podobe ducha galérie postupne strhávala kusy látky z obrazov a plastík. Predstavovala jednotlivých autorov a ich pôvodné umelecké zábery sprievodným slovom. Duch galérie predsa pozná všetkých dôverne, pretože stráži jednotlivé zbierkové predmety. Dohliada na to, aby ich interpretácia verejnosti bola správna. Tento nečakaný herecký vstup ohromil návštevníkov. Netradičnú formu prezentácie umeleckých diel považujeme za prínos v podobe participatívneho spojenia sa s návštevníkmi a umelcami. Ktovie, kedy sa duch galérie opätovne vráti, aby nám pripomenul význam regionálneho umeleckého pôsobenia. ■

Slávnostné otvorenie expozície poverenou riadením J. Neubeuerovou a J. Kniežovou z Odbory kultúry KSK. Foto L. Koska.

Galéria pôvodne otvorila svoje brány 18.5.1989. Podľa zápisu podpisov galerijnej kroniky sa na vernisáži zúčastnilo približne sto návštevníkov. Počas ďalších dekád sa snažila galéria vyprofilovať a budovať svoj charakter. Okrem umeleckých výstav sa tu organizovali rôzne výstavy, ktoré boli zamerané i na remeselnícku činnosť.

V návrhu opatrení z analýzy plnenia koncepcie rozvoja galérií z 1989 do 1995 s výhľadom do r. 2000, mali zamestnanci v okresných mestách dávať dôraz na propagáciu výtvarného umenia a zabezpečiť koordináciu výstavnej činnosti. Zamestnanci sa mali zamerať na výstavy smerujúce k prehĺbovaniu vlasteneckej výchovy a socialistickeho realizmu. Výstavný program mal byť zameraný skôr na kolektívne výstavy, ktoré by zastrešovali všetky druhy výtvarného umenia, vrátane úžitkového. Po príchode Nežnej revolúcie sa činnosť galérie zmenila.

V súčasnosti sa zamestnanci Galérie Banického múzea snažia zachovať jej pôvodný odkaz – zamerať sa na činnosť regionálnych umelcov a vystavovanie ich diel. Obohacujúcim prvkom je snaha o objektívnu reflexiu, prezentáciu umeleckých diel. Prvá stála Expozícia výtvarného umenia regionálnych autorov je ďalším dôležitým medzníkom v histórii galerijnej činnosti. Duha galérie tak zachováme i pre budúce generácie. Z tohto dôvodu sme pre návštevníkov pripravili retro video-projekciu z filmového archívu BM. ■

Z histórie obecných pastierov

Pasenie hospodárskych zvierat bolo rozšíreným zamestnaním obyvateľstva aj na území regiónu Gemer. Rozlišujeme niekoľko typov pastierstva, jedným z nich je chov oviec s cieľom získavania a spracovania mlieka, nazývaný ovčiarstvo a salašníctvo. Tento typ pasenia je spojený s kolonizáciou na valaskom práve, ktorá prebiehala na našom území od 14. storočia. K pastierom rumunskej národnosti sa postupne pridávali aj Rusíni a Poliaci a neskôr miestne obyvateľstvo. Osídľovali horské a podhorské územia. Ovce sa pásli ďaleko od dediny a pastieri s nimi ostávali celý čas od jari do jesene. Takýto spôsob života si vyžadoval stavbu obydlí pre celú rodinu a prístreškov pre ovce priamo na horských a podhorských pasienkoch. Valasi zároveň dostávali od feudálnej vrchnosti viaceré privilégiá a výhody. Tento typ bol rozšírený v horských a podhorských častiach Slovenska. Okrem neho existovalo aj nižinaté pasenie alebo individuálne pasenie či pasenie bez dozoru nazývané samopaš.

Barbora ŠUMSKÁ

Druhým najrozšírenejším typom bolo kolektívne pasenie. Dobytky z celej dediny sa pásol na spoločnej pastve, pastieri sa nazývali obecní pastieri. Delili sa podľa typu hospodárskych zvierat na koniarov, kraviarov, kondášov, koziarov či husiarov. Pasienčky blízko dediny sa využívali hlavne na pasenie kráv, aby sa mohli večer vrátiť do dediny a majitelia si ich mohli podotíť. Na odľahlejších pastvinách sa pásli voly a do okolitých lesov chodili s ošípanými, ktoré sa krmili žaludmi. Často sa páslo aj na poliach, ktoré ležali úhorom. Išlo o sezónnu prácu, pastieri začínali prevažne v apríli, máji a končili v novembri. Vstávali skoro ráno a na noc sa vracali do dediny. Iba tí na odľahlejších pastvinách si stavali jednoduché prístrešky.

Obecní pastieri mali nižšie sociálne postavenie ako ovčiari – valasi. Gazdovia si ich najímali a vyplácali ich väčšinou v naturáliách ako mlieko, chlieb, obilie alebo drevo či vlna. Za stádlenie alebo košarovanie, čo bol v minulosti spôsob hnojenia lúk a pasienkov, dostávali pastieri od majiteľov pozemkov samostatnú odmenu. Väčšiu výslušku dostávali obecní pastieri aj na sviatky, napríklad na Vianoce keď prišli viniť alebo pri prvom výhone.

Dojenie oviec na salaši, Kobeliarovo, 1972 (fotoarchív BM).

Napriek tomu, že takéto pasenie nepredstavovalo činnosť, ktorá by si vyžadovala špecifické fyzické či psychické predpoklady, platili aj pri ňom určité pravidlá a najst zodpovedného pastiera bola každoročne jedna z dôležitých úloh obecného spoločenstva. Obec prijímala pastiera do svojich služieb na základe volieb, ktoré sa konali v obci vždy v ten istý deň v roku, obyčajne na Ondreja alebo na Štefana. Voľba pastierov bola v obci významnou udalosťou a vniesla do stereotypného dedinského života rozruch. V gemerských mestečkách sa volilo v mestskom dome, na dedinách v dome richtára alebo krčme či *pastirni* – príbytku, ktorý obec zriadila pre pastiera, ktorý nebol miestny. Na voľbu sa pozývalo bubnovaním. Richtár, vicerichtár a prisažní

Hovädzí dobytok na lúke, Čučma, okolo r. 1911 (zbier. predmet N-4223, K. Tichy).

si sadli za vrch stola a volali si jednotlivo uchádzačov o miesto pastiera. Pri voľbe sa bral ohľad na to, či mali s pastierom už v minulosti dobrú skúsenosť a koľko si za prácu vypýtal. Potom ako jednotliví uchádzači povedali svoje požiadavky sa gazdovia poradili a vybrali vhodného pastiera. Dokladom toho, že išlo o zodpovednú funkciu je prísaha pastiera, ktorá sa zachovala v knižke prisažných formúl z Rejdovej z konca 18. a začiatku 19. storočia. Prísahou sa pastier zaviazal plniť si svoju pridelenú funkciu zodpovedne a čestne. Po voľbe pastiera sa pil oldomáš, čo bolo pohostenie alkoholickými nápojmi na znak spokojnosti s voľbou a uzavretou dohodou.

Použité pramene:

- GALLO, Ján. Obecní pastieri v Gemeri. In: Gemer, Národopisné štúdie 2, č. 39. Martin: Osveta. 1976. s 213-234.
- HORVÁTHOVÁ, Emília. Rok vo zvykoch nášho ľudu. Bratislava: Tatran, 1986. 248 s.
- PARIKOVÁ, Magdaléna., PODOLÁK, Ján. Poľnohospodárstvo a pastierstvo. In: Gemer - Malohont. Martin: Matica slovenská. 2011. s 22-69. ISBN 978-80-7090-990-4.
- PRANDA, Adam, ORLOVSKÝ, Jozef. Knižka prisažných formúl z Rejdovej. In: Gemer, Národopisné štúdie 2, č. 39. Martin: Osveta. 1976. s. 57-102.
- Archív Banického múzea v Rožňave ■

Deň baníkov v Banickom múzeu v Rožňave

9. september 1949 bol dňom, kedy sa v bývalom Československu prvýkrát konali oslavy Dňa baníkov. Banické múzeum v Rožňave, kultúrne zariadenie Košického samosprávneho kraja, nadväzuje na túto tradíciu, aby si každý rok pripomenulo toto významné povolanie.

Brigita NAGYOVÁ

Baníctvo tvorí neoddeliteľnú súčasť našej histórie. Bolo rozhodujúcim faktorom pri osídľovaní tohto kraja, od dávnych čias vytváralo pracovné príležitosti a živilo celé generácie. Umožnili to prírodné podmienky vo forme výskytu ložísk kovov, ako i dostatok dreva na pálenie drevného uhlia a dostatočné vodné zdroje v blízkosti ložísk úžitkových nerastov. Dlhé obdobie sa tu získavalo ťažbou zlato, striebro, meď, antimonit, ortuť a ďalšie kovy, ale predovšetkým železo.

V počiatkoch bolo baníctvo založené na osobnom, alebo rodinnom vlastníctve. Medzi bankskými podnikateľmi sa nachádzali rôzne spoločenské vrstvy od jednoduchých mešťanov až po vysokých cirkevných hodnostárov a feudálov.

K upevneniu baníctva v tomto regióne prispel vstup Rožňavy v roku 1487 do zväzku siedmich hornouhorských bankských miest, ktorý chránil ich práva, reguloval banické podnikanie a mal v ekonomickom, právnom a správnom vývoji veľký význam.

Významné postavenie v banskom podnikaní mali bohaté šľachtické rody, najmä Andrassyovcov, ktorý mal od polovice 19. storočia významný vplyv na rozvoj tunajšieho baníctva a železiarstva. Po roku 1900 odkúpila celý ich majetok Rimamuránsko

- šalgótarjanska železiarska účastinná spoločnosť so sídlom v Budapešti, ktorá sa tým stala najväčšou bankskou spoločnosťou nielen na hornom Gemeri, ale v celom Uhorsku.

V roku 1991 sa pre vysokú ekonomickú náročnosť ťažby začal realizovať útlmový program pre odvetvie rudného baníctva a nastalo postupné ukončenie ťažby.

Dňa 10. septembra 2024 v dopoludňajších hodinách sa na nádvorí Banického múzea v Rožňave za zvuku banickej klopačky

začal slávnostný sprievod s dychovou hudbou SMZ a. s. Jelšava k Pamätníku banickej práce.

Po prednese básní študentov Gymnázia Pavla Jozefa Šafárika nasledovali slávnostné príhovory zástupcu primátora mesta Rožňava Michala Drengubiaka, Pavla Burdigu, poslanca zastupiteľstva Košického samosprávneho kraja a predsedu kultúrnej komisie zastupiteľstva Košického samosprávneho kraja. O svoje myšlienky sa podielil riaditeľ Banického múzea v Rožňave Ladislav Mixtaj a Dušan Oravec, predseda Gemerského banického spolku Bratstvo.

Po zaznení banickej hymny sa konalo kladenie vencov na pamiatku všetkých baníkov, ktorí pracovali v rožňavských a okolitých baniach. Mnohí z nich pri výkone svojej práce prišli o to najcennejšie, život, alebo zdravie.

Program osláv Dňa baníkov pokračoval v priestoroch Mestského úradu v Rožňave prednáškou bývalej pracovníčky Banického múzea v Rožňave a členky Gemerského banického spolku Bratstvo Gabriely Kolesárovej pod názvom Život baníkov a banické tradície. Po prezentácii čakala účastníkov ukážka minerálov Gemera. Podujatie bolo určené pre žiakov 2. stupňa základných škôl, študentov stredných škôl a rovnako aj pre širokú verejnosť. Deň baníkov sa uskutočnil ako sprievodné podujatie Rožňavského jarmoku v spolupráci s mestom Rožňava a Gemerským banickým spolkom Bratstvo.

Zdar Boh

Jó szerencsét

Glück auf ■

I obraz si zaslúži novú róbu

Kristína PAKESOVÁ

Vďaka finančnej podpore Fondu na podporu umenia a Košického samosprávneho kraja sa nám podarilo realizovať reštaurovanie zbierkových predmetov zo zbierky výtvarného umenia. Obrazy, ktoré sme predložili v projekte na reštaurovanie, v minulosti neprešli žiadnym reštaurátorským zásahom, a preto si obrazy už zaslúžili „novú róbu“.

U. fond na podporu umenia

V rámci zachovania kultúrnej hodnoty obrazov považujeme za dôležité reštaurovať vybrané umelecké diela. Obrazy maľované olejovou technikou boli vyhotovené na začiatku 20. storočia. Portréty Františky a Dionýza Andrassyovcov nám pripomínajú trvalý odkaz tohto manželského páru v regióne. Ich mená sú predovšetkým spájané s dobročinnosťou, mecenášstvom, vzdelanosťou a aktívnou činnosťou v podobe pomoci sociálne slabším obyvateľom regiónu. Úzke prepojenie Banického múzea v Rožňave s osobnosťami monockej vetvy Andrassyovcov len dokladuje našu povinnosť pri ďalšom úsilí zveľadovať hmotné pamiatky, ktoré nám zanechali. Dionýz by sa zaiste ako milovník umenia potešil, ak by vedel, že o výtvarné umenie sa pracovníci múzea starostlivo starajú a opatrujú ho pre ďalšie generácie, ako si to predstavoval on sám pri rozširovaní svojej umeleckej zbierky, ktorej časť predstavil v obrazárni v Krásnohorskom Podhradí.

Portréty U-655 Dionýza Andrassyho (1903) a U-654 Františky Andrassyovej (1903) od J. Schachingera prechádzali kompletným prečistením a inými odbornými reštaurátorskými zásahmi. Ďalší obraz, ktorý si vyžadoval reštaurátorskú ruku, bola olejomalba od Gyulu Tichyho U-331 Meštianska izba (1914). Obraz bol pôvodne umiestnený v Expozícii baníctva a hutníctva Gemera v Zážitkovom centre Sentinel. Po reštaurovaní si našiel svoje stále miesto v prvej stálej Expozícii výtvarného umenia regionálnych autorov v galérii. Taktiež si vyžadoval obojstranné prečistenie, retušovanie a úpravu ornamentálnej výzdoby. Realistické vyobrazenie interiéru meštianskej izby pripomína skôr umelecký štýl jeho brata Kalmána. Pre Gyulovu tvorbu je príznačná snivosť, surreality a preklopenie fantazijných magických predstáv do výtvarnej podoby. Napriek tejto skutočnosti olejomalba je autorským dielom Gyulu.

Reštaurátor vkladá zreštaurovaný portrét Dionýza do klinového rámu.

Veríme, že odborným ošetrením zbierkových predmetov sme prispeli k ďalšiemu zachovaniu kultúrnej a obsahovej hodnoty výtvarných diel z minulého storočia a uctili sme si pamiatku tých, ktorí podporili regionálny rast v kultúrnej oblasti pre ďalšie generácie. ■

Národy a národnosti na dnešnom území Košického samosprávneho kraja v premenách času – konferencia

Dňa 6. marca 2024 sa v reprezentatívnych priestoroch Radnice na Námestí baníkov v Rožňave uskutočnila jednodňová odborná konferencia s názvom *Národy a národnosti na dnešnom území Košického samosprávneho kraja v premenách času*. Na podujatí vystúpilo dohromady 16 referujúcich z rôznych inštitúcií ako sú múzeá, knižnice či pamiatkový úrad. Príspevky boli rozdelené do štyroch blokov, ktoré moderovali jednotliví odborní pracovníci Banického múzea v Rožňave.

Martin HAJDUK

Na úvod prvého bloku vystúpila Lenka Bischof z rožňavskej pobočky Krajského pamiatkového úradu v Košiciach s príspevkom *Dobšinská sporiteľňa a záložňa – dielo klužského (dobšinského) architekta Karola Remeníka*. Vo svojom príspevku sa venovala nielen dejinám tejto finančnej inštitúcie, ale rovnako priblížila minulosť samotnej stavby. V poradí druhý príspevok s názvom *Z Gemera za poznáním – gemerskí vzdelanci a ich prínos vede* si pripravila Valéria Šofranková Pulenová z Gemerskej knižnice Pavla Dobšinského v Rožňave. Vo svojom vystúpení sa bližšie zaoberala významnými rodákmi z územia Gemera a Malohontu ako bol Peter Madács, Andrej Cházár či Ladislav Bartholomaeides. V ďalšom príspevku Sylvia Holečková predstavila *Pozostalosť Alberta Pákha a Miklósa Lakatosa v zbierkach Mestského múzea v Rožňave*, ktoré existovalo medzi rokmi 1912–1940. Prvý blok konferencie uzavrel príspevok Kristíny Pakesovej *Reflexia národa Jura Hronca, aplikácia prírodovedných zákonov na humanitné problémy v diele Vyučovanie a vyučovacia osobnosť*.

Po krátkej prestávke konferencia pokračovala druhým blokom, ktorý otvoril An-

drás Szegy z Oddelenia historických fondov Štátnej vedeckej knižnice v Košiciach. Ten sa vo svojom príspevku podrobne zaoberal *Otázkou interpretácie národnostných pomerov obce Hačava v 19.–20. storočí*. Problematiku nemeckého osídlenia východného Slovenska predstavila vo svojom referáte Anna Thuroczyová z Karpatonemeckého spolku so sídlom v Košiciach. Ďalšie dva príspevky, ktoré na konferencii odzneli, si pripravili kolegovia z Gemersko-malohontského múzea v Rimavskej Sobote. Ján Aláč sa bližšie zamerával na predstaviteľov evanjelickej cirkvi a. v. na Gemeri a ich prínos pre vývoj slovenskej spoločnosti, a Ľudmila Pulíšová analyzovala činnosť Zväzu Cigánov-Rómov v sociálnej a bytovej oblasti v hraniciach rimavskosobotského okresu na prelome 60. a 70. rokov 20. storočia.

Po obedňajšej prestávke konferencia pokračovala tretím blokom, ktorý spoločne otvorili Martin Furmanik a Mária Staňová Michalková. Tí sa v referáte s názvom *Výskum národností v Múzeu Spiša v Spišskej Novej Vsi a formy jeho prezentácie* podelili o strasti a radosti, ktoré sprevádzali niekoľkoročný historický a etnografický výskum nemeckého a rusínskeho obyvateľstva na Spiši. Ako ďalší na konferencii

Ku jaskyni v Krásnohorskej Dlhej Lúke vedie náučný chodník, ktorý je zameraný na prírodovedné, environmentálne a historické informácie tejto oblasti. Počas zaujímavej zážitkovej aktivity sme sa zamerali nielen na živú, ale aj neživú prírodu – obdivovali sme krasové priehradky a penovcové jazierka na potoku Buzgó pri vstupnom portáli do Krásnohorskej jaskyne.

V exteriéri Penziónu Jozefína pod lesom boli pre deti pripravené rôzne pohybové hry a opekačka. Po návrate do Galérie Banického múzea sa uskutočnili obľúbené tvorivé dielne a deti sa zabavili aj prostredníctvom karaoke.

Po prebudení a raňajkách nasledovala ranná rozcvička priamo na Námestí baníkov v Rožňave. Podujatie malo svoje čaro a deťom sa páčilo. Tešíme sa aj na budúcu noc strávenú s deťmi v priestoroch Banického múzea v Rožňave. ■

Nocovačka v múzeu

Brigita NAGYOVÁ

Pestrý program čakal prázdninujúce deti aj počas augusta tohto roku. Po absolvovaní dvoch turnusov letného múzejného tábora pripravili pracovníci Banického múzea v Rožňave, kultúrneho zariadenia Košického samosprávneho kraja, podujatie, kedy mohli deti nielen spoznávať, učiť sa, ale stráviť celú noc v múzeu. Vzdelávacie aktivity s tým spojené mali za cieľ prostredníctvom výstavy *V moci noci* spoznať všetky druhy sov žijúcich na Slovensku, ako aj bádať vtáčito a biotop Slovenského krasu spolu s ornitológom Erikom Kissom, pracovníkom Správy NP Slovenský kras.

vystúpil Dominik Ferenčík z Múzea a Kultúrneho centra južného Zemplína v Trebišove, ktorý sa vo svojom príspevku venoval problematike vysťahovalectva a *Života Slovákov v zámorí*, predovšetkým však v USA a Kanade. S ďalším príspevkom vystúpil Gabriel Lešínský zo Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva. Účastníkom konferencie v ňom pútavo priblížil život a prácu českého jaskyniara a speleokartografa Júliusa Zikmunda, ktorý pôsobil na východnom Slovensku v medzivojnovom období. Na záver tretieho bloku referovala Jaroslava Neubauerová o udalosti známej ako *Prerovská tragédia*, počas ktorej prišlo o život vyše sto nemeckých obyvateľov Dobšinej.

Po krátkej prestávke rokovanie konferencie pokračovalo záverečným, štvrtým blokom. Norbert Mogyorósi vo svojom referáte priblížil zdokumentované nehody vojenských lietadiel v okolí Rožňavy v rokoch 1923 a 1944. Ako ďalšia vystúpila Barbora Šumská, ktorá sa vo svojom príspevku podrobnejšie venovala *Špecifikám ľudovej architektúry v regióne Gemer*. Záverečný príspevok konferencie predniesol Martin Hajduk, ktorý v ňom priblížil vývoj židovského osídlenia na Gemeri od polovice 19. storočia do tragických udalostí 2. svetovej vojny.

Plánovaným výstupom z konferencie je vydanie elektronického zborníka v prvom polroku 2025. ■

O poštovom majstrovi Jánovi Pitschmannovi

Banické múzeum v Rožňave bolo v roku 2024 obohatené o zaujímavé predmety viažuce sa k práci rožňavského rodáka, poštového majstra Jána Pitschmanna.

Sylvia HOLEČKOVÁ

Ján Pitschmann sa narodil 23. júna 1901 v Rožňave do rodiny mestského horára Edmunda Pitschmanna a Rozálie, rod. Klamartsíkovej, z Krásnohorskeho Podhradia. Manželia mali päť detí – tri dcéry a dvoch synov. Ján sa narodil ako druhý z piatich súrodencov. Vyrastal v chudobnej rodine a v skromných podmienkach. Po ukončení ľudovej školy absolvoval štátne reálne gymnázium v Rožňave. Do jeho študentského života však zasiahla prvá svetová vojna. Otec Edmund narukoval ako záložník a tzv. válečná mzda, ktorú matka Rozália dostávala, ani zďaleka nepostačovala na živobytie rodiny a nedokázala pokryť potreby manželov a piatich detí vyrastajúcich v už aj tak skromných podmienkach. Štúdium preto musel na určité obdobie prerušiť. V tom období pracoval mladý Ján vo fabrike a aj ako žandár, aby rodine v ťažkej situácii pomohol. Štúdium na rožňavskom gymnáziu úspešne ukončil v roku 1922.

30. novembra 1924 nastúpil, ako sám vravieval, do „poštovej služby“ na pošte vo Zvolene. Nepôsobil tam však dlho. Po viac ako roku, koncom roka 1925, ho

na vlastnú žiadosť preložili na poštu do rodnej Rožňavy. V roku 1926 absolvoval na Riaditeľstve pôšt a telegrafov v Košiciach kurz pre prevádzkových poštových úradníkov a v roku 1930 zložil skúšku pre vedúcich a dozorných úradníkov na Ministerstve pôšt a telegrafov v Prahe.

Ján Pitschmann pracoval na pošte v Rožňave nepretržite do 15. marca 1942. V tom čase ho Maďarská poštová správa poverila vedením Poštového úradu v Dunajskej Strede, kde pracoval až do roku 1950, kedy ho preložili späť na poštu do Rožňavy a ako vedúci pošty pracoval vo svojom rodnom meste až do odchodu do dôchodku v roku 1963. Ján mal vtedy 62 rokov a v poštových službách odpracovaných 38 rokov.

So svojou manželkou Juliannou, rod. Ugorcsákovou, ktorá pochádzala podobne ako on z rodiny horára, sa oženil v máji 1927 a o 60 rokov neskôr, v máji 1987 oslávili bok po boku „diamantovú“ svadbu. V manželstve, počas ktorého sa im narodili dve deti – syn Štefan a dcéra Zlata, prežili dlhých 61 rokov.

János bácsi, ako ho v Rožňave mnohí poznali, zomrel 28. decembra 1988 v Rožňave. „Svoju prácu mal veľmi rád, bol hrdým poštárom telom aj dušou. Dokonca si malý záhradný domček zariadil sčasti ako kanceláriu na pošte,“ spomína jeho vnučka pani Oľga Sirkovská, ktorej ďakujem za cenné informácie o živote poštového úradníka, majstra Jána Pitschmanna.

Fond Banického múzea v Rožňave sa vďaka daru pani Oľgy rozrástol o predmety z pracovného prostredia Jána Pitschmanna – preukazy, preukážky, vizitky a kancelársky stôl a stoličku z interiéru jeho kancelárie vedúceho pošty. Vďaka tomu sa jeho „kancelária na pošte“ presťahovala zo záhradného domčeka do múzea. Spomínané predmety boli prezentované verejnosti ako súkromná zbierka už v rámci výstavy historických pohľadníc mesta s názvom *Pozdrav z Rožňavy*. ■

«Ján Pitschmann – János bácsi vo svojej kancelárii v Dunajskej Strede. Zdroj O. Sirkovská.»

Oddychové leto v záhrade Galérie BM

Poznáte známu metaforu: „Nabaľuje sa to ako snehová guľa“? Presne takto zamestnanci múzea postupne organizovali (paradoxne v letnom období) podujatia v galerijnej záhrade. Každá akcia bola niečím výnimočná a jedinečná. Jedno nadšenie vystriedalo ďalšie, a tak zamestnanci Galérie Banického múzea v záhrade počas letných mesiacov zabezpečili tri podujatia pre širokú verejnosť, a to: Päť zmyslov v záhrade, rockový koncert skupiny TarverP a diskusiu s Gustom Stibrányim.

Kristína PAKESOVÁ

Organizácia podujatí v záhrade je vždy ovplyvnená počasím, ktoré dotvára atmosféru želaného zážitku. Projekt *Víkend otvorených parkov a záhrad*, ktorý dlhodobo poukazuje na environmentálne otázky v našej spoločnosti, tento rok podnietil aj realizáciu rockového koncertu skupiny *Prevrat* na konci leta a kultúrnu diskusiu o Americkom sne Gusta Stibrányiho. Počasie počas koncertu a diskusie bolo výborné, no pri prvom podujatí, *Päť zmyslov v záhrade*, zamestnanci galérie mali čo robiť, aby ochránili umelecké diela pred búrkou. O to cennejší bol fakt, že podujatie malo úspech u ľudí všetkých vekových kategórií. Daždivú atmosféru zamestnanci premenili na príjemnú debatu a relaxačné jogové cvičenie s horúcim domácim čajom

Joga s Monikou Vadassy vo výstavnej miestnosti počas podujatia *Päť zmyslov v záhrade*.

s vodou z vodného prameňa z dediny Brdárka, ktorý pripravila Johanka Johanides. Kvapky dažďa však neprekážali pri aktivite s hlinou, ktorú si mohli návštevníci vyskúšať priamo na plachte zavesenej na stene, čím vytvorili originálne umelecké dielo. Rovnako dažď neprekážal ani keramickým dielam poľskej umelkyne Anny Osadnik. Drevené konštrukcie od Pavla Bradovku zamestnanci úspešne uchránili pred dažďom a vystavili ich v prvej stálej Expozícii výtvarného umenia regionálnych autorov, rovnako ako sádrové busty od Sandry Cseresznyésovej a maľby od Rolanda Neupauera.

Zamestnanci galérie Banického múzea v spolupráci s Druživou, o.z. a regionálnymi umelcami oživilo záhradu umením. Umenie v záhrade malo za cieľ podnietiť všetkých päť zmyslov návštevníka. Hlavným cieľom prvého podujatia bolo nasledovné: poukázať na aktívnu ochranu prírody a zdôrazniť potrebu oddychu v záhrade v centre mesta počas náročných pracovných dní. Aj keď počasie nebolo úplne priaznivé, zamestnanci galérie a návštevníci vytvorili

Projekt 3D Briefcase

Projekt 3D Briefcase sa snaží priblížiť tému minerálov a baníctva širokej verejnosti. Ambíciou projektu je, aby ľudia už od útleho veku mali vedomosti o tom, odkiaľ pochádzajú minerálne produkty, ktoré používame v každodennom živote a zároveň, ako môžu naše nákupné rozhodnutia týkajúce sa nerastných surovín formovať svet. Cieľovou skupinou sú teda predovšetkým žiaci a študenti, ale aj spoločnosť ako celok.

Jaroslava NEUBAUEROVÁ
Zdenka BABICOVÁ

Bez minerálov a ich ťažby si svoj život nevieme predstaviť, avšak ťažobné procesy so sebou nesú aj rôzne dôsledky (napr. vplyv na životné prostredie a spoločnosť). Prostredníctvom príkladného a priateľského prístupu však chceme, aby žiaci a študenti videli, že ťažbou ako modernou činnosťou je možné zmierňovať jej vplyv na spoločnosť a životné prostredie. Táto vedomosť a jej pochopenie je nevyhnutné pre vytvorenie budúcnosti so správnymi informovanými občanmi, ktorí sú schopní robiť zodpovedné rozhodnutia. Je nevyhnutné, aby Európania pochopili, ako nerastné suroviny prispievajú k ich základným potrebám a zlepšovaniu kvality života. V tejto súvislosti je veľmi dôležitá dobre fungujúca interakcia medzi všetkými zainteresovanými stranami.

Partnermi projektu 3D Briefcase sú rôzne inštitúcie z 10 krajín Európskej únie a lídrom je španielska spoločnosť Gomez Pardo Foundation. Na Slovensku projekt úspešne koordinuje Fakulta baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií Technickej univerzity v Košiciach. Víziou projektu je pomocou nekonvenčných učebných nástrojov informovať ľudí o tom, ako využívame minerály v každodennom živote.

V prvotnej fáze projektu bol vytvorený kufřík obsahujúci rôzne produkty každodennej spotreby a minerály, ktoré boli na ich výrobu použité. Pre tento kufřík bolo vytvorených niekoľko aktivít, ktoré možno využiť na prehĺbenie svojich vedomostí. Úvodnou aktivitou je hra, v ktorej študenti sledujú indície a určujú, ako sa minerály používajú v bežných predmetoch, s ktorými každý deň prichádzame do kontaktu.

Kufřík je určený najmä pre žiakov základných škôl vo veku 6 – 14 rokov.

Na webe www.thebriefcasegame.eu je dostupná aj online hra, kde je možné vybrať si virtuálny kufřík, ktorý v sebe ukrýva minerály a k nim zodpovedajúce predmety. Hráč musí spojiť minerály s danými predmetmi, ktoré boli z týchto minerálov vyrobené. Každému minerálu prislúchajú 4 indície, ktoré hráčovi pomôžu spojiť minerál so správnym predmetom. Avšak platí, čím menej indícií sa využije, tým viac bodov hráč získa. Ďalšou formou vzdelávania je 3D kufřík. Tento vzdelávací nástroj využíva digitálne formáty akými je virtuálna aj

rozšírená realita a 360° video. 3D kufřík je určený pre starších študentov – stredoškôľakov. Študenti môžu pomocou 3D okuliarov sledovať banské dielo a závod, ktorý spracováva nerastnú surovinu v 3D zobrazení. Súčasťou 3D kufříka je aj publikácia o nerastných surovinách s názvom „Minerály a ich každodenné využitie“. Obsahuje informácie ako vyzerajú, ako sa získavajú, aké majú vlastnosti, aj aké majú využitie konkrétne nerastné suroviny: rudy železa, lítia, zinku, hliníka, cínu, volfrámu,

ortuti, medi, zlata; nerudné suroviny ako magnezit, talk, kremeň. Celý názov projektu 3D Briefcase, zahŕňa v sebe titulok: „3D Briefcase. Learning the use of minerals through non-conventional and digital tools“. Publikácia preto využíva moderný digitálny nástroj akým je rozšírená realita.

Vďaka AR aplikácii (augmented reality, t.j. rozšírená realita) je možné vidieť jednotlivé minerály v 3D zobrazení. Publikácia je dostupná v slovenskom jazyku aj online.

Banické múzeum v Rožňave ponúka aktivitu v rámci projektu Briefcase pre materské, základné aj stredné školy, ktorá sa koná v priestoroch Zážitkového centra Sentinel, Šafárikova 43, Rožňava. Je však možnosť urobiť workshop priamo vo vašej škole. Na aktivitu je potrebné sa vopred prihlásiť. ■

Koncert skupiny TarverP. Foto L. Koska.

príjemnú atmosféru. Na druhý deň malo podujatie pokračovať v komunitnej záhrade Rožňavská zelená terasa za aktívnej účasti Gabrielly Badin, ktoré bolo zrušené pre nepriaznivé počasie. Neskôr však bolo nahradené, a pôvodne plánovaný program sa vydaril na výbornú. Vrelá vďaka patrí Barbore Želinskej, členke Druživy o.z., ktorá sa aktívne podieľala na celej organizácii a inštalácii záhrady.

V horúcich letných dňoch záhrada ožila multizánrovým umením v podvečerných hodinách. Rockové skladby skupiny TarverP v akustickej úprave vytvárali kulisu umeleckým dielam v záhrade, medzi ktoré sa pridali aj olejomalby od Marty Vajdovej. Bola to jedinečná príležitosť predstaviť

návštevníkovi viacrozmerné umenie a využiť moment aktuálnej prítomnosti a prchavosti času. Návštevníci boli nadšení. Koncert niesol príznačný názov pre galériu *Večer pre tých, čo krásu unesú*. Prvý rockový koncert v záhrade galérie mal medzi verejnosťou pozitívny ohlas, o čom svedčil neutíchajúci potlesk a hudobné prídavky skupiny. Večerná atmosféra predstavila galériu v novom svetle a ukázala návštevníkom ďalšie možnosti využitia tohto priestoru.

Polovica septembra bola ešte priaznivá na príjemné posedenie v záhrade. V rámci výstavy *Na dvoch kolesách* sme zorganizovali

sprievodné podujatie *V galerijnom rožku trošku o americkom sne Gusto Stibrányiho*, ktorý vo veku 71 rokov precestoval na e-biku americký kontinent. Návštevníkom mimoriadne zaujalo cestovateľské rozprávanie a aktívne sa zapájali do diskusie.

Diskusie s Gustom Stibrányim o Americkom sne. Zľava na fotografii Ján Trulík, Kristína Pakesová, Gusto Stibrányi, Peter Šimko.

Záhrada galérie počas týchto podujatí návštevníkom poskytla oddych, no zároveň ich obohatila o voľnočasové aktivity, umenie a kultúrnu diskusiu. ■

Výročia objavenia Krásnohorskej a Ochtinskej aragonitovej jaskyne

V priebehu roka 2024 sme si pripomenuli okrúhle výročia objavenia dvoch významných jaskýň. Prvým z nich bolo 60. výročie objavu Krásnohorskej jaskyne, ku ktorému došlo 18. júla 1964. V tento deň skupina jaskyniarov z Rožňavy a okolia prvýkrát prenikla do rozsiahlych priestorov podzemného riečiska vyvierajúcej Buzgó východne od obce Krásnohorská Dlhá Lúka a objavili jednu z najpozoruhodnejších jaskýň Slovenského krasu.

Norbert MOGYORÓSI

Po Gombaseckej a Novej brzotínskej jaskyni v prvej polovici 50. rokov to bol ďalší významný úspech nadšencov, ktorí v náročných podmienkach mesiace neúnavne pracovali na znižovaní hladiny vody vyvierajúcej a rozširovaní vstupnej chodby. Ich úsilie bolo odmenené objavom svetového významu, v útrobach jaskyne našli v tom čase najväčší známy kvapľový útvar na svete, po svojich objaviteľoch pomenovaný Kvapeľ rožňavských jaskyniarov. Činnosť rožňavskej jaskyniarskej skupiny v tomto čase podporovalo aj vtedajšie Okresné vlastivedné múzeum (súčasný Banícke múzeum v Rožňave). V zbierkovom fonde Speleológie múzeum uchováva exponáty viažuce sa ku Krásnohorskej jaskyni, napríklad náradie, geologické vzorky a fotografie dokumentujúce jej objavenie a výskum.

O desaťročie starší je druhý mimoriadny nález, ktorý je unikátny aj spôsobom objavenia, nakoľko Ochtinská aragonitová jaskyňa nebola objavená systematickou prácou jaskyniarov, ale náhodou pri banskej činnosti. 7. decembra 1954 Martin Cangár a Jiří Prošek, dvojica baníkov Východoslovenského rudného prieskumu, objavili počas razenia prieskumnej štolne Kapusta otvor vedúci do neznámych priestorov.

Objavitelia Krásnohorskej jaskyne, SP 476. Foto V. Zabari.

V šošovke tmavých prvohorných vápencov tu boli nájdené rozsiahle priestory s aragonitovou výzdobou ojedinalej bohatosti a krásy. Od jej sprístupnenia v roku 1972 ju navštívilo už viac ako 1,4 milióna návštevníkov a dodnes patrí medzi obľúbený cieľ turistov nášho regiónu. Obe v príspevku spomínané jaskyne sú od roku 1995 zapísané na zoznam svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.

Správa slovenských jaskýň zorganizovala 29. októbra 2024 slávnostné stretnutie, ktorým si odborná verejnosť pripomenula toto výročie. Po odznení príhovorov pred prevádzkovou budovou jaskyne sa pozvaní hostia presunuli na komentovanú prehliadku, počas ktorej ich odborníci zo Správy slovenských jaskýň podrobne oboznámili s jedinečnými hodnotami jaskyne, po ktorej nasledovala voľná debata spojená s pohostením účastníkov. Na podujatí Banícke múzeum v Rožňave zastupoval riaditeľ Ladislav Mixtaj a kurátor zbierkových fondov Speleológia a Živá príroda Norbert Mogyorósi. ■

Nový zážitkový ateliér v našej inštitúcii

V januári 2024 sa v Galérii Banického múzea v Rožňave uskutočnilo ukončenie projektu Otvorená galéria, v rámci ktorého boli slávnostne odovzdané vynovené výstavné priestory, ako aj zrekonštruovaná miestnosť na účely galerijnej a múzejnej pedagogiky, pomenovaná ako Ateliér Galérie Banického múzea v Rožňave.

Gabriella BADIN

Galerijná a múzejná pedagogika tvorí neoddeliteľnú súčasť kreatívneho života galerijných a múzejných expozícií. Prispieva nie len k popularizácii týchto výstav pre rôzne vekové kategórie návštevníkov, ale prehľbuje komunikáciu medzi múzeom a školskými, kultúrными a sociálnymi zariadeniami nie len z Rožňavy, ale aj okolia.

Múzejno-pedagogická činnosť je relatívne novým odborom nášho múzea smerom k otvoreniu sa pre mladú generáciu a širokú verejnosť, ale napriek tomu si získala veľkú priazeň medzi návštevníkmi. Pilotným projektom bol múzejno-pedagogický cyklus Živé múzeum, vďaka ktorému sa nám podarilo dostať do povedomia múzejnú pedagogiku v našom regióne. Už viac ako desaťročie spolu s ďalšími zaujímavými programami, ako Divadelná Rožňava, Výtvarné stredy, Interaktívne potulky vo fondoch Banického múzea a inými, sa nám podarilo vzbudiť hlboký záujem o zbierky múzea a galerijné výstavy a priblížiť ich aj mladým generáciám. Skúsenosti, získané počas týchto programov, nás povzbudili aj k aktivitám zameraným na galerijnú pedagogiku, vďaka ktorým sme mohli odprezentovať výstavy v našej galérii pred-

všetkým stredoškolskej mládeži. Vytvárali sme pre nich kreatívnu atmosféru v jednoduchých podmienkach, kde si vždy mohli vyskúšať aj umeleckú tvorbu.

Vytvorením ateliéru pre múzejno-pedagogickú a galerijno-pedagogickú činnosť sa nám otvorila možnosť postúpiť naše aktivity na vyššiu úroveň kreativity, odborného zázemia a materiálneho zabezpečenia. Interaktívna tabuľa, grafické tablety, magnetická fólia, maliarske stojany a ďalšie nové pomôcky nám výrazne pomáhajú pri realizovaní jednotlivých aktivít. Samotný fakt, že miestnosť je v tesnej blízkosti stálej Expozície výtvarného umenia regionálnych autorov, nám vytvára špeciálny predpoklad pre výnimočnú atmosféru

Environmentálne vzdelávacie aktivity v múzeu

Historická budova bývalého chudobinca Františky Andrássyovej aj v súčasnosti plní významnú úlohu. Nachádza sa v nej Expozícia prírody Slovenského krasu a príslahých oblastí, ktorá slúži širokej návštevnosti. Prostredníctvom jej bohatého zbierkového fondu majú možnosť školské skupiny a rodiny s deťmi objavovať živú a neživú prírodu aj pomocou zážitkových a kreatívnych aktivít. Celoročné vzdelávacie aktivity pre deti zahŕňajú zábavnú formu výchovno-vzdelávacej činnosti, pričom je dôraz kladený na názorné ukážky a zážitky. Cieľom podujatí je zvýšiť povedomie o životnom prostredí a tým motivovať účastníka k zodpovednému správaniu sa voči prírode.

Brigita NAGYOVÁ

V rámci environmentálnych programov sme vďaka spolupráci s organizáciami Lesy SR - Škôlkárske stredisko Čeremošná v Krásnohorskej Dlhej Lúke a OZ Semenoles Liptovský Hrádok zasadili s deťmi vyše 200 stromčekov. Okrem lesnej pedagogiky, ktorú zabezpečovali certifikovaní lesní pedagógovia, sme spolupracovali so Správou NP Slovenský kras, ktorého pracovníčka MVDr. Andrea Balážová pripravila pre študentov prednášku o mokradiach napájaných vodami Slovenského krasu.

Exteriérová Geologická bádateľňa v areáli Zážitkového centra Sentinel sa od minulého roka rozrástla o novú eko-učebňu, ktorej ústrednou témou je voda. Prostredníctvom týchto aktivít a využívaním nových interaktívnych prvkov približujeme nielen problematiku vhodnej, resp. nevhodnej regulácie vodných tokov, ale aj problematiku znečistenia vôd a dôležitosť ich čistenia a opätovného využívania. Ďalšou zaujímavou besedou pre študentov bola prednáška kurátora živej prírody a speleológie Mgr. Norberta Mogyorósiho na tému Voda v jaskyniach, kedy mali účastníci možnosť vidieť zaujímavé zbierkové predmety, ktoré sú obvykle uložené v múzejnom depozitári. Po

prvýkrát sme boli súčasťou zážitkového festivalu Objavte Gemer prostredníctvom dvoch aktivít s environmentálnou tematikou, v rámci ktorých sme separovali odpad, maľovali ekologické tašky a formou riadeného rozhovoru a hry sme vyzdvihovali dôležitosť ochrany život-

ného prostredia. V súčasnosti prebieha v Zážitkovom centre Sentinel vzdelávacia aktivita pod názvom Briefcase – nerastné suroviny okolo nás. Táto aktivita ponúka žiakom a študentom informácie o dôležitosti minerálov, učí o ťažbe a využívaní nerastov, ich možnej recyklácii a znižovaní spotreby surovín.

Environmentálna výchova je celospoločenskou témou, ktorej cieľom je ochrana prírody, životného prostredia a skvalitnenie každodenného života nás a budúcich generácií. Rozhodli sme sa preto každoročne zaradiť medzi naše vzdelávacie aktivity programy, ktoré dopomôžu k tomu, aby sa environmentálne cítenie stalo našou prirodzenou súčasťou. ■

v ateliéri. Už hneď prvý rok v ateliéri nám ukázal, ako efektívne vieme využívať tento priestor pre našu odbornú činnosť pri kontakte s návštevníkmi a verejnosťou. Naša inštitúcia týmto získala dobrý základ pri realizovaní ďalších úspešných múzej-

no-pedagogických a galerijno-pedagogických projektov.

Náš ateliér je otvorenou dielňou pre každého, čakajú nás tu určite ďalšie nové výzvy, zaujímavé témy a kvalitné zázemie na spoluprácu s umelcami. ■

XXVII. ročník konferencie Etnológ a múzeum Kontinuita paličkovanej čipky v Gemeri – Angela Czintelová, etnografka, čipkárka, majsterka ľudovej umeleckej výroby

Aj v roku 2024 sa uskutočnila konferencia, ktorú pravidelne takmer bez prestávky už od roku 1997 organizuje Etnologická komisia Zväzu múzeí na Slovensku. Témou tohto ročníka boli Tradičné remeslá v kontexte usmernenej výroby ÚĽUV-u a spoluorganizátorom bolo Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV) a Slovenský ľudový umelecký kolektív (SĽUK). Odborné podujatie sa konalo v dňoch 1. – 3. 10. 2024 v Bratislave – Rusovciach v priestoroch SĽUK-u. Etnológovia a odborníci z múzeí, kultúrnych inštitúcií a univerzít prezentovali 22 príspevkov, ktoré budú tvoriť odborný recenzovaný zborník. Súčasťou konferencie bol aj seminár o vzťahu múzeí a nehmotného kultúrneho dedičstva, ktorý sa venoval identifikácii, spôsobom ochrany a podpory živého dedičstva.

Barbora ŠUMSKÁ

Banické múzeum v Rožňave reprezentovala kurátorka etnografie Barbora Šumská s príspevkom Kontinuita paličkovanej čipky v Gemeri – Angela Czintelová, etnografka, čipkárka, majsterka ľudovej umeleckej výroby. Príspevok priblížil dokumentáciu paličkovanej čipky v Banickom múzeu v Rožňave, na ktorej sa veľmi výrazne podieľala práve Angela Czintelová, bývalá etnografka múzea. Aj v súčasnosti sa venuje téme paličkovanej čipky, vedie Klub paličkovanej čipky pri Gemerskom osvetovom stredisku v Rožňave, organizuje Festival paličkovanej čipky, prednáša a vedie workshopy paličkovania. V roku 2022 jej bol udelený titul majstra ľudovej umeleckej výroby.

Zbierku múzea súvisiacu s paličkovanou čipkou tvorí v súčasnosti viac ako 130 predmetov. Zastúpené sú najmä fragmenty okrajových čipiek, čepcové čipky a čepce, textilie, najmä kútne plachty, pomôcky na paličkovanie a niekoľko fotografií tradičného odevu. Z tejto zbierky takmer polovicu pre múzeum získala práve Angela Czintelová a viac ako polovicu aj odborne spracovala. Vďaka nej sa v múzeu nachádza aj niekoľko predmetov súvisiacich so známou čipkárkou Žofiou Vilímovou z Rejdovej, majsterkou ľudovej umeleckej výroby. K zaujímavostiam, patrí aj korešpondencia medzi čipkárkou Žofiou Vilímovou a významnými výtvarníkmi, národnou umelkyňou Elenou Holéczyovou a pracovníčkou ÚĽUV, Boženou Janekovou.

Angela Czintelová počas medzinárodného dňa paličkovanej čipky 23. 6. 2024, Rožňava. Osobný archív Angely Czintelovej.

V roku 2002 vydalo Banické múzeum v Rožňave s podporou Európskeho spoločenstva v rámci programu Sokrates publikáciu Gemerská paličkovaná čipka, v ktorej Angela Czintelová na 36 stranách podáva základné informácie o histórii paličkovanej čipky v Gemeri. Publikáciu tvorí aj vzorkovník, ktorý obsahuje trinásť vzorov pásikovej paličkovanej čipky z okrajových a čepcových čipiek.

V rokoch 2019 – 2020 Angela Czintelová realizovala aj projekt Od kolísky po hrob –

rekonštrukcia kútnej plachty. Projekt bol podporený Fondom na podporu umenia v programe Tvorba, realizácia a interpretácia diel – tradičná kultúra. Na okrajovú čipku zvolila vzor z kútnej plachty z Rejdovej zo zbierkového fondu Banického múzea v Rožňave.

K jednej z jej najnovších aktivít patrí Návrh na zápis do reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska: Paličkovaná čipka z Gemera, ktorého predkladateľom je Gemerské osvetové stredisko v Rožňave. Návrh spracovala v spolupráci s členkami klubu, pracovníkmi osvetového strediska, Banickým múzeom v Rožňave a okolitými obcami a folklórnymi skupinami a súbormi. Vďaka neustálej aktivite Angely Czintelovej, jej trpezlivej a tvorivej činnosti je paličkovanie gemerských čipiek súčasťou aj dnešnej textilnej a umeleckej tvorby na Slovensku a môžeme ho zaradiť medzi naše živé dedičstvo. ■

Použité pramene:

- CZINTELOVÁ, Angela. Gemerská paličkovaná čipka. Rožňava: Banické múzeum v Rožňave, 2002. 36 s. ISBN: 80-968688-4-5.
- PONCIK, Ľubica. Angela Czintelová. Keď všetky nite vedú k čipke. In Remeslo, umenie, dizajn, 2023, roč. 24, č. 1. s. 26-28. ISSN: 1335-5457.
- Dokumentácia zbierkového fondu Banického múzea v Rožňave, zbierka Národopis.
- Rozhovor s Angelou Czintelovou zo dňa 23. 9. 2024. ■

„Začnite s vystavovaním!“

Pri príležitosti 80. výročia Slovenského národného povstania sa v Galérii Banického múzea v Rožňave uskutočnila bloková výučba dejepisu pre stredoškolských študentov pod názvom „Začnite s vystavovaním!“ Počas 90-minútovej výučby si študenti osvojili vedomosti o SNP v regionálnom meradle prostredníctvom umenia. Ústrednou metodickou pomôckou boli grafiky z 50. rokov 20. storočia, ktoré zobrazovali príbehy ľudí počas SNP. Dôležitou súčasťou bola aj videoprojekcia, ktorá uviedla kľúčové momenty SNP pomocou fotografií a videí z archívu Banického múzea, vrátane osláv SNP, pamätníkov, busty partizána Jozefa Tótha a sochy Vojaka od sochára Vojtecha Löfflera, ktorá bola vytvorená pri príležitosti 25. výročia SNP.

Kristína PAKESOVÁ

Na poschodí galérie bola vyhradená a prispôbená jedna výstavná miestnosť na múzejno-pedagogické aktivity. Cieľom týchto aktivít bolo na základe prezentovaných umeleckých diel vytvoriť príbeh o SNP, ktorý si študenti napísali na písacom stroji. Písací stroj si medzi študent-

mi získal veľkú obľubu, pretože im pomohol osvojiť si základy písania z nedávnej minulosti. Sekundárnym cieľom tejto edukácie bolo poukázať na masové komunikačné prostriedky 20. storočia v kontexte rozvoja súčasnej umelej inteligencie. V miestnosti bola vystavená i stará technika z múzea (videokamera, VHS prehrávač, fotoaparát, magnetofón a rádio). Študenti (na základe

Študenti píšú príbeh o SNP na písacom stroji.

už získanej skúsenosti s písacím strojom) mali za úlohu porozmýšľať ako rýchlo by sa šírili informácie a dezinformácie o SNP v súčasnosti.

Chvályhodná bola i skutočnosť, že každá skupina, ktorá absolvovala seminár napísala nejaký odkaz súvisiaci so SNP na obrazovku starého televízora, čím pomohla

ďalšej skupine v rámci získavania nových poznatkov. Obrazovka tak symbolizovala nielen naučené vedomosti, ale i súdržnosť poskytnúť pravdivé informácie ďalším študentom, ktorí sa rozhodli absolvovať blokovú výučbu. Takáto forma komunikácie naučila študentov k zodpovednosti písania objektívnych dejín pre budúce generácie.

Študenti boli mimoriadne kreatívni a ich zostavené a nainštalované výstavy prezentovali ich samostatný výklad o tematike SNP. Počas reflexie a kultúrnej diskusie si uvedomili potrebu vzdelávania sa v humanitných vedách. Rovnako ich interpretácia príbehov o SNP poukázala na dôležitosť kritického overovania faktov.

Múzejná pedagogika v Banickom múzeu v Rožňave má tak nezastupiteľné miesto vo výchovno-vzdelávacom procese v regionálnom meradle a patrí celoročne medzi ústredné sprievodné podujatia a aktivity k odborným výstavám. ■

V moci noci - život sov na výstave aj v múzejnej pedagogike

„Sova je symbolom ticha, ale zároveň i hlasu, ktorý nás vyzýva k pozornosti a trpezlivosti.“ /Neznámy autor/

Gabriella BADIN

Život tohto nočného vtáka je pre väčšinu ľudí veľkou neznámou, preto nás veľmi teší, že sme v mesiacoch marec – september 2024 mohli dať v Galérii Banického múzea v Rožňave priestor výstave s názvom V moci noci, prevzatej z Východoslovenského múzea v Košiciach. Výstava prezentuje desať druhov sov, žijúcich na Slovensku.

Je vždy dobré, keď sa prehĺbujú vzťahy medzi inštitúciami. Spolupráca medzi Banickým múzeom a Východoslovenským múzeom je prirodzeným spojenectvom, keďže naše regióny susedia a spoločným zriaďovateľom obidvoch je Košický samosprávny kraj.

Autorom výstavy je RNDr. Miroslav Dravecký (prírodovedný odbor – zoológ) z Východoslovenského múzea v Košiciach, ktorý ju pripravil so svojimi kolegami veľmi dôkladne, s vysokou odbornosťou, o čom svedčia aj jeho slová: „Cieľom výstavy je priniesť širokej verejnosti a deťom viac poznatkov o tom, aké druhy sov žijú okolo

nás, kde žijú, ako ich môžeme nájsť a počuť. Chceme priniesť trochu prirodzeného prostredia sov z miesta, kde žijú, do mesta, do múzea, do priestorov galérie a predstaviť ich reálny výzor, sfarbenie a veľkosť pomocou exponátov. Veríme, že výstava návštevníkov obohatí o nové poznatky zo života sov a poteší milovníkov prírody.“ Jeho slová sa aj naplnili. Poslúžilo k tomu okrem fotografií a bannerov aj 10 diorám u nás hniezdiacich sov, ktoré obsahovali aj preparáty jednotlivých druhov. Sovy boli v minulosti, a sú aj dnes, vnímané ako zvláštne, tajomné, múdre a mystické bytosti. Patria medzi najzaujímavejšie a najzáhadnejšie tvory, ktoré obývajú našu planétu. Sú aktívne v noci, svojím tichým letom, výraznými očami a ostrým zrakom panujú nočnej prírode. Vydávajú strašidelné zvuky, možno aj preto sú predmetom mýtov a legiend. Sú aj úžasní predátori, ktorí hrajú kľúčovú rolu v ekosystémoch po celom svete. Toto všetko, ba ešte oveľa viac, odzrkadľovala návštevníkom táto výstava. Obzvlášť pre deti je to veľmi tajomný a pútavý svet.

K výstave sme naplánovali zaujímavé múzejno-pedagogické aktivity, ktoré sme využili aj na rôznych sprievodných podujatiach. Na

týchto aktivitách sa deti mohli dozvedieť, ako vysoko adaptabilný je tento živočích, ktorý dokáže žiť vo veľmi rôznorodých podmienkach okolitého prostredia. Mohli získať poznatky o živote sov, ich hniezdení, potrave, o charakteristických znakoch jednotlivých druhov, ako aj o potrebe ich ochrany zo strany človeka, ktorý je ich najväčšou hrozbou.

Žiaci 2. stupňa základných škôl si mohli vypočuť prednášku MVDr. Alexandra Kürthyho (CHKO Dunajské Luhy) o hlasoch sov a ich zachytávaní pomocou diktafónu pod názvom Poznávanie hlasov sov a využitie diktafónov, ako aj zaujímavú prednášku samotného autora výstavy RNDr. Miroslava Draveckého pod názvom Krúžkovanie sov. Deti z materských a základných škôl zas absolvovali komentované prehliadky výstavy, kde si mohli vypočuť zvuky sov, ktoré boli spojené s interaktívnymi prvkami a hrami, kedy sa mohli premeniť aj na myšiarky močiarnie alebo ušaté. V skupinách si mohli vyplniť pracovné listy a vyskladať puzzle o sovách, ako aj napodobňovať zvuky sov. Zaujímavým prvkom boli otázky na zopakovanie získaných informácií, na základe ktorých museli pomenovať jednotlivé druhy sov a zároveň ich názvy vyskladať z písmen.

Na prednáške s RNDr. Miroslavom Draveckým, autorom výstavy.

V závere mali deti možnosť vyrobiť si podľa vekových schopností svoje darčekové tašky, záložky do knihy, či kľúčenky so sovičkou. Tieto predmety si potom mohli odnieť spolu s kalendárom, ktorý im venovalo na pamiatku Východoslovenské múzeum.

Táto výstava, spojená s tvorbou diel, bola z múzejno-pedagogického hľadiska veľmi všestranná, keďže sme ju dokázali využiť vo veľmi širokom spektre aktivít, ako aj na sprievodných podujatiach. Boli súčasťou programu letného tábora, nocovačky, týždňa detí aj Rožňavského kultúrneho leta 2024.

Veríme, že aj v budúcnosti budú výstavy podobného typu pokračovať, keďže sú výborným prostriedkom šírenia dobrého mena múzea a múzejníctva medzi verejnosťou a mládežou. ■

Letný múzejný tábor Za sovami na bicykloch

Denný letný tábor býva jedným z najobľúbenejších programov Banického múzea v Rožňave. Je určený prázdninujúcim deťom v školskom veku. Siedmy ročník múzejného tábora sme venovali prírodovednej tematike. Centrom nášho záujmu bol život sov a iných dravcov lesa, ako aj ochrana prírody a vody.

Gabriella BADIN

Tábor sa uskutočnil v dvoch turnusoch. 1. turnus od 8. júla do 12. júla 2024 a 2. turnus od 22. júla do 26. júla 2024 pre deti vo veku od 6 do 10 rokov. Pripravili sme bohatý program. Každý deň bol zameraný na inú tému, viažucu sa k hlavnému zámeru.

Jeden deň sme začali prehliadkou výstavy V moci noci v Galérii Banického múzea v Rožňave, ktorá bola spojená s interaktívnymi hrami na spoznávanie u nás hniezdících druhov sov. Deti si vyrobili svoj katalóg o sovách, ako aj obraz alebo ekologickú plátennú tašku so sovičkou. Ešte v ten istý deň sme sa zoznámili so Župkom – maskotom Košického samosprávneho kraja. V rámci programu 100 Župkových dobrodružstiev sme sa úspešne zapojili aj do výtvarnej súťaže Košického samosprávneho kraja s dvomi víťaznými dielami. V snahe o prehĺbenie poznatkov o sovách a dravcoch sme pokračovali exkurziou v Sokoliarstve Kanát v Mojíne pri Rimavskej Sobote,

kde nám urobili peknú prednášku o histórii a súčasnosti sokoliarstva. Do predvážania nočných a denných dravcov naživo mali deti možnosť sa aktívne zapojiť. V rámci tábora sme sa venovali aj spoznávaniu okolitej živej prírody – zvieratám, drevinám, hubám. S lesníckymi pedagógmi zo ŠP Lesy SR sme sa vybrali do historického parku kaštieľa Betliar, kde sme sa okrem spoznávania venovali aj pohybovým hrám v prírode. Počas dňa so symbolickým názvom Voda nad zlato sme sa zúčastnili prehliadky Expozície prírody Slovenského krasu a priľahlých oblastí. Absolvovali sme tu tiež environmentálnu aktivitu na ochranu živej a neživej prírody s dôrazom na separovanie odpadov. Kolobeh vody v prírode, význam vody a reguláciu vodných tokov sme znázornili pomocou nových interaktívnych prvkov ZC Sentinel. V rámci tvorivej dielne si detičky vyrobili lapače snov. Obľúbeným detským dopravným prostriedkom je bicykel, tak sme mu tiež venovali jeden celý deň. V Galérii BM sme absolvovali prehliadku výstavy Na dvoch kolesách, ktorá bola spojená s interaktívnymi hrami a spoznávaním bicyklov od najstarších až po súčasné prostrednic-

Účastníci I. turnusu múzejného tábora.

tvom modelov. Deti sa v rámci tábora tiež naučili orientovať sa v priestore pomocou vlastnoručne vyrobených kompasov.

Program tábora pripravili a zrealizovali pracovníčky múzea Gabriella Badin, Brigita Nagyová, Ingrid Liptáková, Jaroslava Neubauerová a Erika Hermélyi Gecelovská.

Náš tábor bol podľa vyjadrení účastníkov záživný, plný zaujímavostí a prekvapivých momentov. Deti si z neho mohli odniesť mnoho poznatkov a informácií, ktoré značne prispievajú k ich zdravému environmentálnemu povedomiu a k uvedomovaniu si dôležitosti ochrany prírody. ■

Tohtoročné aktivity s Rožňavskou Meterciou v Banickom múzeu v Rožňave

Brigita NAGYOVÁ

Unikátna tabuľová malba vyhotovená v roku 1513, obraz Svätej Anny Samotretej, sa nachádza v Katedrále Nanebovzatia Panny Márie, najstaršej zachovanej architektonickej pamiatke v Rožňave. Nemeckí kolonisti – stredovekí rožňavskí baníci, si Svätú Annu vybrali za svoju patrónku vo viere, že prostredníctvom matky Panny Márie a starej matky Ježiša získajú náklonnosť matky Zeme, ktorej plodmi sa živil. Latinské pomenovanie obrazu je Metercia, čo znamená Samotretia. Toto slovo má pôvod v gréčtine, kde znamená nádobu na prenášanie. O mimoriadnej obľúbenosti tejto svätice svedčí množstvo umeleckých diel. Stvárnil ju veľkí výtvarného umenia ako Giotto, Leonardo da Vinci, Rubens, Caravaggio, Dürer a ďalší. Rožňavská Metercia sa však líši od

ostatných tým, že v pozadí ústredných postáv je zobrazená ťažba a spracovanie rudy v okolí mesta. Obraz dal namaľovať pravdepodobne banícky bratský spolok v období, keď v okolí rozkvitala hlavne ťažba striebra a bol umiestnený na južnej strane kostola Svätej Anny (v súčasnosti Katedrála Nanebovzatia Panny Márie). Dielo detailne zobrazuje techniku ťažby a úpravy rúd na začiatku 16. storočia nielen v našom, ale i v celoeurópskom priestore. Približuje nám tým banícku prácu spred niekoľkých stáročí. Práve z toho dôvodu si Banické múzeum v Rožňave dalo vyhotoviť akademickou maliarkou Annou Svetkovou technickú kópiu obrazu, ktorý sa nachádza v Expozícii baníctva a hutníctva Gemera. Návštevníci ho môžu spoznávať a obdivovať nielen počas prehliadky expozície, ale tiež prostredníctvom prednášok v múzeu či mimo neho. Tento rok sme sa zamerali

Prezentácia Banického múzea v rámci Dní mesta Rožňava 2024

Banické múzeum v Rožňave sa v roku 2024 aktívne zapojilo do osláv Dní mesta Rožňava, ktoré sa konali pri príležitosti 733. výročia prvej písomnej zmienky o Rožňave v dňoch 31. 1. – 2. 2. 2024. V rámci sprievodného programu pripravilo niekoľko podujatí.

Sylvia HOLEČKOVÁ

V priestoroch historickej Radnice bola inštalovaná výstava historických pohľadníc mesta Rožňava – prvá repríza výstavy Pozdrav z Rožňavy, ktorá umožnila návštevníkom nahliadnúť do minulosti nášho mesta a prostredníctvom pohľadníc priblížiť jeho podobu koncom 19. a v prvej polovici 20. storočia a spoznať aj tie historické pamiatky, ktoré, žiaľ, už dnes v meste nenájdeme. V rámci výstavy sa uskutočnilo 19 komentovaných prehliadok, ktorých sa zúčastnili školské skupiny i široká verejnosť.

Pre žiakov prvého stupňa základných škôl boli organizované tvorivé dielne, kde si pod vedením múzejných pedagogičiek Brigity Nagyovej a Gabrielly Badin vyrobili vlastnú pohľadnicu mesta.

Prednáška venovaná hmotným pamiatkam židovskej komunity, ktoré dnes uchováваме v zbierkach rožňavského Banického múzea odznela

Žiaci zo ZŠ reformovanej v Rožňave na výstave pohľadníc.

Čo pribudlo do múzea

Denisa AMBRÚŽOVÁ

Do múzea každý rok pribúdajú nové predmety, o ktorých Komisia na tvorbu zbierok rozhodne, či sa stanú zbierkovými predmetmi. Tento rok spomenutá komisia zasadla a rozhodla o kúpe nových skvostov obohacujúcich zbierkový fond Banického múzea v Rožňave. Tak ako sa novonadobudnutým predmetom potešili pracovníci múzea, veríme, že v budúcnosti sa im rovnako potešia aj návštevníci. Tento rok bolo prijatých do zbierkového fondu 72 pred-

metov. Z tohto počtu 26 ks Banické múzeum v Rožňave získalo v rámci projektu s názvom Výtvarné umenie Gyulu a Kálmána Tichyho z Fondu na podporu umenia. Tieto zbierkové predmety aj s ďalším zbierkovým predmetom zaradila komisia do zbierky výtvarného umenia. Zvyšných 45 kusov zbierkových predmetov bolo zaradených do zbierok speleológie a histórii I – do roku 1918. Celková nadobúdacia hodnota všetkých 72 kusov predmetov schválených za zbierkové predmety činí 22 240 eur.

Veríme, že tak ako doposiaľ každý rok, aj budúci rok bude mnoho ďalších predmetov kultúrnej hodnoty predložených pred Komisiu na tvorbu zbierok a každým rokom bude zbierkový fond nášho múzea aj naďalej obohatený. ■

na Meterciu počas jarných prázdnin v rámci celotýždňového programu určeného pre deti a ich rodičov. Cieľom aktivity bolo získať za-

ujímavé informácie o obraze nesmiernej dokumentačnej hodnoty, ako aj o živote a práci stredovekých obyvateľov Rožňavy. Na konci aktivity sa školáci prostredníctvom pracovného zošita zabavili krížovkami a vyrobili si papierové origami, a to holubicu alebo lodku, ktoré sú zobrazené i na tabuľovej malbe.

Originál obrazu Svätej Anny Samotretej z Katedrály Nanebovzatia Panny Márie v Rožňave je aktuálne vypožičaný na výstave Silberglantz & Kumpeltoed in Staatliches Archäologisches Museum Chemnitz, v Nemecku. Ide o rozsiahlu, nosnú výstavu v rámci Európskeho hlavného mesta kultúry, za ktoré bolo mesto Chemnitz vyhlásené pre rok 2025. Výstava potrvá do konca júna 2025, ale do Rožňavy sa obraz vráti už v apríli 2026. Stav obrazu po prevoze a inštalácii priamo na mieste skontroloval odborný tím, zložený zo zástupcu vlastníka, Krajského pamiatkového úradu a reštaurátorov. O ceste a osude originálu obrazu nás informovala historička Mgr. Silvia Lörinčíková, PhD., ktorá pôsobí v Rímskokatolíckej cirkvi na Biskupskom úrade v Rožňave. ■

Plán výstav a podujatí Banického múzea v Rožňave v roku 2025

TERMÍN	MIESTO	PODUJATIE	OBSAH
November 2024 - Január 2025	Galéria BM	(Apex Guilt) Škvrny salamandry	Autorská výstava Antona Čierneho formou videoprojekcie
Október 2024 - Február 2025	Galéria BM	Kým sa povie ÁNO	Výstava dobových svadobných šiat zo zbierok etnologičky Jany Mládek Rajniakovej
November 2024 - Marec 2025	Galéria BM	Slovenská stopa v dejinách Gemera	Náučná historicko-etnografická výstava o živote Slovákov na území Gemera od 19. stor. do konca 2. svet. vojny
Január - Február 2025	Galéria BM	Gemerská svadba vo fašiangovom období	Múzejno-pedagogické aktivity pre žiakov MŠ a ZŠ
Január - Marec 2025	Galéria BM a terén	Po slovenskej stope	Múzejno-pedagogické aktivity k výstave Slovenská stopa v dejinách Gemera
Február - Máj 2025	Galéria BM	Traja Rešovskí	Autorká výstava troch umelcov z jednej rodiny
Február 2025	Galéria BM	Tvoj objektív, Tvoj príbeh... Umelecké záblesky	Vyhlasenie výsledkov 2. ročníka amatérskej súťaže výtvarnej fotografie
17. február - 21. február 2025	ZC Sentinel	Jarné prázdniny v múzeu	Múzejno-pedagogické aktivity pre prázdninujúce deti
Marec - Apríl 2025	Galéria BM	Veľkonočné tvorivé dielne	Cyklus tvorivých dielní s veľkonočnou tematikou
Apríl 2025	ZC Sentinel	Deň Zeme	Múzejno-pedagogické aktivity pre žiakov MŠ a ZŠ s environmentálnym zameraním
Apríl - August 2025	Galéria BM	Hrady a zámky	Autorská fotografická výstava Mareka Hajkovského
Apríl - Október 2025	ZC Sentinel	Učíme sa správať ekologicky	Cyklus ekologických múzejno-pedagogických aktivít pre žiakov MŠ a ZŠ
10. máj 2025	Všetky prevádzky BM	Noc múzeí a galérií	Podujatie pre širokú verejnosť
Máj 2025	Galéria BM	Deň matiek	Tvorivé dielne pre žiakov MŠ a ZŠ pri príležitosti DM
6. jún 2025	Galéria BM	Víkend otvorených parkov a záhrad	Podujatie pre širokú verejnosť
Jún 2025	Galéria BM a ZC Sentinel	Týždeň detí	Celotýždňové podujatie pre deti pri príležitosti MDD
Jún - Október 2025	Galéria BM	NeMiestne maľby	Autorká výstava Martina Kacvinskeho
Júl 2025	Všetky prevádzky BM a terén	Letné múzejné tábory	Denné múzejné tábory pre prázdninujúce deti v dvoch turnusoch
Júl 2025	Galéria BM	V galerijnom rožku trošku o ...	Beseda v záhrade galérie
August 2025	Galéria BM	Tvoj objektív, Tvoj príbeh... Umelecké záblesky	Vyhlasenie 3. ročníka amatérskej súťaže výtvarnej fotografie
August 2025	Galéria BM	Nocovačka v múzeu	Zážitkovo-náučná aktivita pre deti od 7 do 10 rokov
September 2025	ZC Sentinel	Deň baníkov	Podujatie oslavy banického sviatku
September 2025 - Január 2026	Galéria BM	Portréty	Autorská výstava Šarloty Bottovej
Október 2025 - Február 2026	Galéria BM	Minerály Gemera	Výstava Banického múzea v Rožňave
30. október 2025	ZC Sentinel	Jesenné prázdniny v múzeu	Múzejno-pedagogické aktivity pre prázdninujúce deti
December 2025	Galéria BM	Vianočné tvorivé dielne	Cyklus tvorivých dielní s vianočnou tematikou
December 2025	ZC Sentinel	Vianoce v múzeu	Podujatie pre širokú verejnosť

Zmena programu výstav a podujatí vyhradená! Aktuálne informácie na www.banmuz.sk ■ Kolektív pracovníkov Banického múzea v Rožňave sa teší na Vašu návštevu!

Navštívte stále expozície a pracoviská Banického múzea v Rožňave:

Historická expozícia – prezentačný múzejný depozitár

Šafárikova 31, 048 01 Rožňava, tel.: 058/734 37 10

Zážitkové centrum SENTINEL

Šafárikova 43, 048 01 Rožňava, tel.: 058/734 40 98

- **Expozícia baníctva a hutníctva Gemera**
 - Čas pary v Banickom múzeu
 - Banská doprava
- **Expozícia prírody Slovenského krasu a príslahých oblastí**

Galéria Banického múzea v Rožňave

Námestie baníkov 25, 048 01 Rožňava, tel.: 058/732 30 41

- **Expozícia výtvarného umenie regionálnych autorov**

Andrássyho obrazáreň v Krásnohorskom Podhradí

Lipová 122, 049 41 Krásnohorské Podhradie

Obrazáreň je otvorená len v sezóne (júl – august)

Viac informácií:

info@banmuz.sk, 058/734 37 10, www.banmuz.sk